Lieta Nr. A420225922
Lietas arhīva Nr. AA43-0392-24/6
ECLI:LV:ADAT:2024:0603.A420225922.9.S

Administratīvā apgabaltiesa
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā
Rīgā 2024.gada 3.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā: tiesnese referente Inga Juhņeviča-Knoka, tiesneši Sanita Kanenberga un Valters Poķis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par mantisko zaudējumu 5859,75 *euro* un morālā kaitējuma 1000 *euro* atlīdzinājumu, sakarā ar /pers. A/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 24.jūlija spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Jēkabpils pilsētas Administratīvās komisijas (turpmāk – komisija) 2021.gada 23.februāra lēmumu Nr.16768003673420-4 (turpmāk – komisijas lēmums) pieteicējs /pers. A/ saukts pie administratīvās atbildības par to, ka laika periodā no 2010.gada oktobra līdz 2019.gada 31.augustam viņš bijis emocionāli vardarbīgs pret nepilngadīgajām personām, un viņam piemērots naudas sods.

Ar Zemgales rajona tiesas 2021.gada 10.novembra spriedumu (turpmāk – Spriedums) atcelts komisijas lēmums un izbeigta lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā.

[2] 2022.gada 5.februārī pieteicējs vērsās Jēkabpils novada pašvaldībā ar iesniegumu par mantisko zaudējumu 4339,73 *euro* un morālā kaitējuma 1000 *euro*, kas viņam nodarīti ar prettiesisko komisijas lēmumu, atlīdzināšanu.

Ar Jelgavas novada pašvaldības domes (turpmāk – dome) 2022.gada 28.aprīļa lēmumu Nr.364 (protokols Nr.9, 77.?; turpmāk – lēmums) pieteicēja iesniegumu noraidīja. Lēmums pamatots ar to, ka komisijas lēmuma spēkā stāšanās tika apturēta ar tā pārsūdzēšanas brīdi. Pieteicēja darba tiesisko attiecību izbeigšanas brīdī 2021.gada 5.martā komisijas lēmums nebija spēkā. Līdz ar to tas nekādā veidā nevarēja ietekmēt darba tiesisko attiecību izbeigšanu ar pieteicēju.

[3] Pieteicējs vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par mantisko zaudējumu un morālā kaitējuma atlīdzinājumu, pieteikumā norādot šādus apsvērumus.

[3.1] Pašvaldības amatpersonas vairākkārt pret pieteicēju rīkojušās negodprātīgi: pieņēma nepamatoto komisijas lēmumu, uz kura pamata pieteicējs 2021.gada 5.martā tika atlaists no skolotāja darba /skolas nosaukums/ (turpmāk – /skolas nosaukums/); vairākus mēnešus nepārsūtīja pieteicēja sūdzību par komisijas lēmumu Zemgales rajona tiesai, kā dēļ tiesa Spriedumu varēja pieņemt tikai 2021.gada 10.novembrī; pieņēma nepamatotu lēmumu, noraidot pieteicēja iesniegumu par atlīdzinājumu.

[3.2] Atbildētāja cenšas izvairīties no atbildības, konstatējot, ka komisijas lēmums nebija spēkā laikā, kad pieteicējs atlaists no darba. Komisija publiskoja un paziņoja /skolas nosaukums/ direktorei lēmumu, ka pieteicējs ir administratīvi sodīts par Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81.panta pārkāpumu, nenorādot, ka tas vēl nav stājies spēkā. Pēc šādas informācijas saņemšanas pieteicējs tika atlaists no darba, jo izglītības iestādē nedrīkst strādāt persona, kura sodīta par šādu administratīvo pārkāpumu. Līdz ar to pieteicējs zaudēja darbu un iztikas līdzekļus cēloniskā sakarā ar nepamatoto komisijas lēmumu.

[3.3] Spriedumā tiesa norādīja, ka komisija nepamatoti ir saukusi pieteicēju pie administratīvās atbildības pēc tiesību normas, kas pārkāpuma izdarīšanas laikā nebija spēkā. Tiesa atzina arī to, ka komisijas lēmumā nav konstatēts, kā tieši izpaudusies pieteicēja prettiesiskā rīcība, tajā nav fiksēti faktiskie pārkāpuma apstākļi, kas būtu vērtējami kā emocionāla vardarbība, kā arī komisija pieļāvusi rupju procesuālu pārkāpumu, izskatot lietu bez pieteicēja klātbūtnes.

[3.4] Pieteicēja vidējā izpeļņa /skolas nosaukums/ līdz atlaišanas dienai bija 368,33 *euro* mēnesī. Pieteicējs nav atjaunots darbā. Tādējādi ar nepamatoto komisijas lēmumu pieteicējam ir radīti materiālie zaudējumi – negūtā darba alga –, kas no 2021.gada 6.marta līdz pieteikuma iesniegšanai tiesā ir 5859,75 *euro* (t. sk. neizmantotā atvaļinājuma vidējā mēnešalga 368,33 *euro*).

Komisijas lēmums pieteicējam izraisīja emocionālus pārdzīvojumus, pazemojumu, stresa dēļ radās veselības traucējumi. Tādēļ pieteicējam ir nodarīts morālais kaitējums 1000 *euro*.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 24.jūlija spriedumu daļēji apmierināts pieteicēja pieteikums un domei uzdots divu nedēļu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas rakstveidā atvainoties pieteicējam. Pārējā daļā pieteikums noraidīts. Spriedumā pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Lietā nav strīda par to, ka ar Spriedumu ir atcelts komisijas lēmums un izbeigta lietvedība administratīvā pārkāpuma lietā, kas bija ierosināta pret pieteicēju par to, ka viņš laika periodā no 2010.gada oktobra līdz 2019.gada 31.augustam bijis emocionāli vardarbīgs pret divām nepilngadīgām personām.

Lietā jānoskaidro, vai pastāv pamats atlīdzināt pieteicējam mantiskos zaudējumus un morālo kaitējumu, kas viņam varētu būt radīti ar komisijas lēmumu.

[4.2] Administratīvā pārkāpuma lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats ir definēts Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 5.pantā. Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 5.panta 1.punkta „a" apakšpunktam privātpersonai ir tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu, ja spēkā stājies lēmums par administratīvā pārkāpuma lietvedības

izbeigšanu sakarā ar to, ka nav bijis notikuma vai tajā nav administratīvā pārkāpuma sastāva. Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 6.panta pirmo daļu iestādes rīcība ir prettiesiska, ja ar šo rīcību pārkāptas tiesību normas un vēlāk iestājies viens no šajā likumā norādītajiem kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskajiem pamatiem. Prettiesisku rīcību konstatē ar iestādes, kriminālprocesā pilnvarotas amatpersonas vai tiesas nolēmumu.

Tas nozīmē, ka pieteicējam ir tiesisks pamats saņemt atlīdzinājumu, ja administratīvā pārkāpuma lietvedībā viņam nodarīts kaitējums komisijas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ. Kaitējuma atlīdzinājuma tiesiskais pamats nesaraujami ir saistīts ar prettiesisko rīcību, kurai šajā gadījumā jābūt konstatētai Spriedumā.

[4.3] Tiesa, atsaucoties uz Spriedumā secināto, konstatēja, ka Spriedumā ir pārbaudīta komisijas lēmuma likumība un pamatotība, vērtējot, vai pieteicējs pamatoti atzīts par vainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā.

[4.4] Novērtējot Sprieduma argumentāciju, tiesa atzina, ka tajā ir ietverti viennozīmīgi secinājumi par komisijas lēmuma prettiesiskumu. Proti, Zemgales rajona tiesa konstatēja, ka komisijas lēmums satur vien norādes uz iespējamu bērnu tiesību pārkāpumu, tajā nav norādīti faktiskie apstākļi un pierādījumi, uz kuriem balstīta pieteicēja vainojamība, pieteicēja darbības kvalificētas un atbildība viņam piemērota pēc normas, kas nebija spēkā komisijas lēmumā fiksētajā pārkāpuma laika periodā. Līdz ar to pieteicējs nevarēja būt atbildīgs saskaņā ar nākotnē pieņemtu normu, kas personai liedz izvēlēties savu aizstāvības pozīciju. Zemgales rajona tiesa arī atzina, ka lietas izskatīšanā pieļauti būtiski procesuāli pārkāpumi, kuri varēja ietekmēt komisijas lēmuma saturu: pārkāptas pieteicēja tiesības uz aizstāvību, liedzot zināt, kāda pārkāpuma izdarīšana viņam inkriminēta un par kāda pārkāpuma izdarīšanu viņš saukts pie administratīvās atbildības; cietušo pārstāvim liegta procesuālo tiesību īstenošana. Visi šie apstākļi kopumā radīja pamatu Zemgales rajona tiesai komisijas lēmumu atcelt.

Tiesa pilnībā nepiekrita domes viedoklim, ka komisijas lēmums tika atcelts tikai tādēļ, ka kopš administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanas līdz sprieduma pieņemšanai bija pagājuši vairāk kā deviņi mēneši, kas nepieļauj administratīvā procesa turpināšanu un paredz uzsākto administratīvā pārkāpuma procesu izbeigt. Dome nepamatoti norāda, ka Zemgales rajona tiesa Spriedumā nav vērtējusi, vai pieteicējs ir izdarījis administratīvi sodāmu pārkāpumu un par to ir saucams pie atbildības. Kā tiesa norādīja iepriekš, Zemgales rajona tiesa tikai kā papildu apstākli atzīmēja to, ka pret pieteicēju uzsāktais administratīvais process nav turpināms un ir izbeidzams noilguma dēļ. Taču Spriedumā vispusīgi ir izanalizēti administratīvā procesa materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumi, atzīstot tos par būtiskiem un pieteicēja sodīšanu nepieļaujošiem.

Līdz ar to tiesa secināja, ka Spriedums ir spēkā stājies tiesas nolēmums par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu sakarā ar to, ka nav bijis notikuma vai tajā nav administratīvā pārkāpuma sastāva, tajā detalizēti ir konstatēts komisijas rīcības prettiesiskums, un šis tiesas nolēmums ir priekšnoteikums, lai pieteicējs varētu prasīt atlīdzinājumu, ja komisijas lēmuma un komisijas rīcības dēļ viņam ir radies kaitējums.

[4.5] Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 7.pantu tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko vai nepamatoto rīcību un privātpersonai nodarīto kaitējumu pastāv tieša cēloņsakarība – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radīto laika ziņā vēlāk sekojošo kaitējumu, proti, minētā rīcība radījusi un noteikusi kaitējuma iestāšanās reālu iespēju un ir galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šo kaitējumu.

Tādējādi tiesai jāpārbauda, vai pieteicēja prasītais atlīdzinājums ir tiešā cēloņsakarībā ar prettiesisko komisijas lēmumu un komisijas rīcību. Konstatējot cēloņsakarību, tiesai jāpārliecinās par prasītā atlīdzinājuma apmēra atbilstību un pamatotību.

[4.6] Pieteicējs norāda, ka komisijas lēmuma un rīcības dēļ viņam ir nodarīti mantiskie zaudējumi nesaņemtās darba algas veidā, jo komisijas lēmuma dēļ viņš tika atbrīvots no darba.

Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmajai daļai zaudējums ir mantiski novērtējams pametums, kas privātpersonai radies iestādes prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ administratīvo pārkāpumu lietvedībā. Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 12.panta pirmo daļu zaudējuma apmēru nosaka, novērtējot pierādījumus.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs strādāja /skolas nosaukums/ par profesionālās izglītības skolotāju un ar izglītības iestādes direktora rīkojumu Nr.2.-1/36 (turpmāk – /skolas nosaukums/ rīkojums) darba tiesiskās attiecības ar viņu 2021.gada 5.martā tika izbeigtas, pamatojoties uz Darba likuma 115.panta piekto daļu, sakarā ar neatbilstību likumam.

Darba likuma 115.panta piektā daļa paredz, ka darba devējs nekavējoties izbeidz darba tiesiskās attiecības ar darbinieku, ja darbinieka nodarbināšana atbilstoši likumam ir aizliegta un nav iespējams darbinieku ar viņa piekrišanu nodarbināt citā darbā tai pašā vai citā uzņēmumā.

Tiesa nekonstatēja, ka /skolas nosaukums/ rīkojuma tekstā būtu norādes par to, kā ir izpaudusies neatbilstība likumam, pateicoties kurai pieteicējs ir atbrīvots no darba. Līdz ar to, lai arī darba tiesiskās attiecības ar pieteicēju tika izbeigtas desmit dienas pēc komisijas lēmuma pieņemšanas, /skolas nosaukums/ rīkojums pats par sevi neliecina par zaudējumu rašanās cēlonisko saistību ar komisijas lēmumu un nav pietiekams, lai nepārprotami secinātu, ka starp komisijas lēmumu un pieteicēja atbrīvošanu no darba pastāv objektīva saikne. Respektīvi, lietā nav tādu pierādījumu, kas nepārprotami apstiprina, ka pieteicējs tika atlaist no darba tikai komisijas pieņemtā lēmuma dēļ.

Izglītības likuma 50.pantā ir noteikti ierobežojumi strādāt par pedagogu, taču to klāstā nav minēts liegums strādāt par pedagogu personai, attiecībā uz kuru ir pieņemts spēkā nestājies lēmums administratīvā pārkāpuma lietā. Līdz ar to pieteicēja apsvērumi, ka pastāv saistība starp komisijas pieņemto lēmumu un viņa atbrīvošanu no darba, nav tiesiski pamatoti.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 8.pantu privātpersona ir līdzatbildīga, apzināti izraisot kaitējuma rašanos. Konkrētajā gadījumā tiesa nekonstatēja, ka pieteicējam būtu bijuši šķēršļi savas kā darbinieka nepamatoti aizskartās tiesības aizsargāt atbilstoši Darba likuma 29.nodaļai, tādējādi savlaicīgi novēršot savu atlaišanu no darba, ja tā bijusi prettiesiska, un arī mantisko zaudējumu rašanos. Tādējādi pieteicēja rīcībā bija tiesiski līdzekļi savu mantisko zaudējumu novēršanai, bet savas bezdarbības dēļ viņš tos savlaicīgi neizmantoja. Taču tas, ka pieteicējs neīstenoja savas tiesības iebilst darba devēja, iespējams, prettiesiskajam darba uzteikumam, nav pamats šobrīd administratīvā procesa kārtībā atlīdzināt zaudējumus par nesaņemto darba samaksu.

[4.7] Nemantisko kaitējumu pieteicējs pamato ar emocionālajiem pārdzīvojumiem, piedzīvoto pazemojumu un šī stresa dēļ radītajiem veselības traucējumiem.

Atbilstoši Atlīdzināšanas likuma 11.panta 1.punktam nemantiskais kaitējums fiziskai personai šā likuma izpratnē ir iestādes prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarīts fiziskās personas dzīvības, veselības, brīvības, goda un cieņas, personiskā vai ģimenes noslēpuma, citu nemantisko tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kā rezultātā radušās nelabvēlīgas nemantiskās sekas.

Tas vien, ka atlīdzinājuma prasījuma tiesiskais pamats pastāv, nenozīmē, ka nodarīts kaitējums jeb radītas tādas faktiskas sekas, kas atlīdzināmas.

Jēdziens „nelabvēlīgas sekas" nozīmē objektīvi novērtējamu prettiesiskās darbības nelabvēlīgo ietekmi uz privātpersonu. Proti, nelabvēlīgās sekas ir objektīvi konstatējami fakti, kuri nelabvēlīgi ietekmē personu. Arī administratīvo pārkāpumu lietas ierosināšana nolūkā noskaidrot, vai persona ir izdarījusi administratīvu pārkāpumu, pati par sevi nav uzskatāma par nepamatotu tiesību aizskārumu un nepieciešamība piedalīties šajos procesos, kā arī pārsūdzēt tajos pieņemtos lēmumus nav uzskatāma par nelabvēlīgām sekām Atlīdzināšanas likuma kontekstā (*Danovskis E., Nemantiskā kaitējuma jēdziens administratīvajās tiesībās, Jurista vārds, 20.03.2018., Nr.12 (1018)*).

Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmā, otrā un trešā daļa noteic, ka nemantisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības raksturu (6.pants), apsūdzības smagumu, fiziskās personas personību un rīcību, līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību. Ja tiesa, izvērtējot

konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās.

Ievērojot minēto, tiesa secināja, ka pamats nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumam privātpersonai rodas tikai būtiska tiesību aizskāruma gadījumā. Arī Atlīdzināšanas likuma likumprojekta anotācijā norādīts, ka atlīdzināt paredzēts tikai tādas ciešanas, kuras izraisījis būtisks tiesību aizskārums. Tas atbilst vispāratzītajam *de minimis* principam (*https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/D358C46EE64B 01CFC2257FB5003F122B?OpenDocument#_ftn8*).

Tiesa piekrita, ka administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanā pieļautie pārkāpumi, kuri konstatēti Spriedumā, varēja radīt pieteicējam emocionālus pārdzīvojumus un diskomfortu. Tomēr šāds tiesību aizskārums nav uzskatāms par smagu, lai rastos pamats nemantisko kaitējumu atlīdzināt naudā. Pieteicējs nav nekādā veidā paskaidrojis, kā ierosinātā administratīvā pārkāpuma lietvedība ir sagādājusi viņam pazemojumu un citus pārdzīvojumus. Tāpat lietā nav arī iesniegti nekādi pierādījumi, kas apstiprinātu apstākļus, ka pieteicēja veselībai ir nodarīts kaitējums un ka tas ir tiešā cēloniskā sakarā ar administratīvā pārkāpuma lietvedību. Tādējādi tikai no pieteicēja deklaratīvajām norādēm tiesa nevarēja pārliecināties, ka administratīvā pārkāpuma lietvedība ir radījusi būtisku viņa tiesību aizskārumu un atstājusi faktisku ietekmi uz turpmāko dzīves gaitu. Turklāt tiesa atzīmēja, ka nav nozīmes personas pašas emocionālajām izjūtām par nemantiskā kaitējuma esību un atbilstību atlīdzinājuma noteikšanai.

Cilvēka emocionālā reakcija uz notikumiem ir atkarīga galvenokārt no viņa paša iekšējās kultūras, savaldības un citām psihiskajām īpašībām. Tādēļ arī atbilstīgs atlīdzinājums principā nevar būt atkarīgs no tā, kāda ir bijusi cilvēka emocionālā reakcija uz prettiesisko darbību un cik tēlaini viņš apraksta savus iekšējos pārdzīvojumus vai „pārinodarījuma sajūtu" (*Danovskis E., Nemantiskā kaitējuma jēdziens administratīvajās tiesībās, Jurista vārds, 20.03.2018., Nr.12 (1018)*).

Lēmums, ar kuru atceļ zemākas iestādes lēmumu, un ja tādējādi atjaunojas iepriekšējais stāvoklis, ir vērtējams kā atbilstīgs atlīdzinājums. Atlīdzinājums var būt atbilstīgs, ja pārkāpuma radītās sekas tiek likvidētas un tiek atjaunota tiesiskā situācija, kāda, visticamāk, būtu bijusi, ja prettiesiskā rīcība nebūtu notikusi. Administratīvā pārkāpuma lietā pieņemta lēmuma atcelšana pati par sevi ir morāls gandarījums; tā ir atzīšana par nevainīgu administratīvā pārkāpuma izdarīšanā (*Senāta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009, A42500006, 13.3.apakšpunkts*). Arī Atlīdzināšanas likuma 14.panta otrā daļa apstiprina, ka primārais atlīdzināšanas veids ir iepriekšējā stāvokļa, kāds pastāvēja pirms tiesību aizskāruma, atjaunošana jeb restitūcija.

Sabiedrībā vispārpieņemts veids, kā var tikt kompensēti nelieli emocionāli pārdzīvojumi, ir atvainošanās. Turklāt dažkārt par atbilstīgu atlīdzinājumu uzskatāma jau pārkāpuma konstatācija pati par sevi. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa, lemjot par morālo atlīdzinājumu, vairākās lietās pat pie nopietnu pārkāpumu konstatācijas ir norādījusi, ka šāda pārkāpumu konstatācija var būt taisnīga atlīdzība par jebkuru morālu kaitējumu, ko cietis pieteicējs. Tādējādi vēl jo vairāk par taisnīgu atlīdzinājumu noteiktos apstākļos var kalpot iestādes atvainošanās (*Senāta 2010.gada 9.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA-223/2010, A42123804, 7.punkts*). Atvainošanās ir atbilstīgākais atlīdzinājuma veids, ar kuru atlīdzina morālo kaitējumu, kas nav smags (*Senāta 2009.gada 5.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-338/2009, A42500006, 14.punkts*). Atlīdzināms naudā ir vienīgi būtisks morālais kaitējums, tāds, kuru ar prasītā labuma piešķiršanu vairs nevar nedz juridiski, nedz faktiski atlīdzināt (*Senāta 2009.gada 17.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-505/2009, A42440505, 7.punkts*).

Pārbaudot tiesu praksi lietās par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu (piemēram, administratīvajā lietā Nr.A420807110, Nr.A420641611, Nr.A420335613, Nr.A420297513, Nr.A420265617, Nr.A420306718, Nr.A420253818, Nr.A420243018, Nr.A420145820), tiesa secināja, ka atlīdzinājums naudas izteiksmē tiek piešķirts tikai gadījumos, kad personai radītais tiesību aizskārums saistāms ne tikai ar emocionālu pārdzīvojumu un neērtībām, kas rodas no administratīvā pārkāpuma lietvedības ierosināšanas un nepieciešamības veikt procesuālās darbības tās ietvaros, bet arī, piemēram, ar personai piemītošu tiesību atņemšanu. Šajā gadījumā lietā nav pierādīts, ka pieteicējam administratīvā pārkāpuma lietvedības dēļ tika atņemtas kādas tiesības. Kā jau tiesa atzina iepriekš, nav pamata uzskatīt, ka tiesības turpināt pedagoģisko darbu pieteicējam tika liegtas komisijas pieņemtā lēmuma dēļ.

Ievērojot minēto, tiesa uzskatīja, ka pieteicējam administratīvā pārkāpuma lietvedībā nav nodarīts smags kaitējums, kas būtu atlīdzināms naudā. Zemgales rajona tiesa, izbeidzot lietvedību administratīvā pārkāpuma lietā, faktiski ir atjaunojusi to situāciju, kāda pastāvēja pirms lietvedības ierosināšanas. Līdz ar to tiesa uzskatīja, ka Spriedums pats par sevi jau sniedz pieteicējam pienācīgu gandarījumu.

Taču, tā kā administratīvā pārkāpuma lietvedība pret pieteicēju bija ne tikai uzsākta, bet viņš arī tika saukts pie administratīvās atbildības par pārkāpumu, kas nebija pienācīgi pierādīts, tiesa uzskatīja, ka samērīgs un saprātīgs, kā arī preventīvs kaitējuma atlīdzināšanas līdzeklis par nepamatoto administratīvā pārkāpuma lietvedību šajā gadījumā ir rakstveida atvainošanās.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2023.gada 24.jūlija spriedumu daļā, ar kuru noraidīts pieteicēja pieteikums, pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Tiesa nav objektīvi izskatījusi pieteikumu, vērtējusi lietas materiālus un piemērojusi likuma normas.

[5.2] Tiesa kļūdaini secināja, ka /skolas nosaukums/ rīkojums par darba tiesisko attiecību izbeigšanu pats par sevi neliecina par zaudējuma rašanās cēlonisko saistību ar komisijas lēmumu un nav pietiekams, lai nepārprotami secinātu, ka starp komisijas lēmumu un pieteicēja atbrīvošanu no darba pastāv objektīva saikne.

[5.3] Tiesa nepamatoti uzskatīja pieteicēju par līdzvainīgu pie zaudējumu rašanās, jo pieteicējs nav pārsūdzējis savu atlaišanu no darba atbilstoši Darba likuma 29.nodaļai.

Iekams tiesā komisijas lēmums nebija atzīts par prettiesisku un atcelts, pieteicējam nebija pamata pārsūdzēt atlaišanu no darba, kas notika uz komisijas lēmuma pamata, jo pieteicējs bija nepamatoti apvainots kā vardarbīgs pret bērniem un tādēļ nepielaižams darbā pedagoga amatā. Arī pieteicēja sūdzības ļaunprātīgā ilgstošā noturēšana pašvaldības iestādē, nesūtot to uz tiesu, ir vainojamas pašvaldības amatpersonas, radot vēl lielāku zaudējumu pieteicējam, vēl ilgstošākas ciešanas.

[5.4] Tiesa nepamatoti uzskatīja, ka pašvaldības amatpersonu pieteicējam radītais kaitējums nav vērtējams kā smags, kas būtu atlīdzināms naudā, un ka Zemgales rajona tiesa, izbeidzot administratīvā pārkāpuma lietu, jau ir atjaunojusi to situāciju, kāda pastāvēja pirms administratīvā pārkāpuma lietas ierosināšanas. Šāds secinājums ir absurds, jo pirms komisijas lēmuma pieņemšanas pieteicējam bija pedagoga darbs, par kuru pieteicējs saņēma algu, tādējādi iegūstot iztikas līdzekļus savam un bērna uzturam. Savukārt pēc komisijas lēmuma un atlaišanas no darba pieteicējs pazaudēja darbu un iztikas avotu, kas netika atjaunots. Ar atvainošanos pieteicējam nav iespējams ne pabarot, ne apģērbt bērnu. Lai ģimenei nebūtu jādzīvo badā, pieteicējam nācās meklēt nekvalificētu darbu citā profesijā, jo pieteicējam nepamatoti tika liegtas tiesības strādāt pedagoga profesijā, proti, pieteicēja vārds un gods tika aptraipīts. Ir kļūdaini uzskatīt, ka ciešanas ir mazsvarīgas, nebūtiskas, par tām nevajag noteikt nekādu atlīdzinājumu naudā. Par pieteicēja un ģimenes ciešanām var spriest tikai viņi paši, un tās bija un joprojām ir smagas.

[5.5] Nav ievēroti Atlīdzināšanas likuma 10.pantā un Civillikuma 1773., 1775., 1779. un 1635.pantā noteiktie zaudējumu atlīdzināšanas principi. Tiesa ar savu nolēmumu grauj paļāvību, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā, kā to nosaka Latvijas Republikas Satversmes 92.pants.

[6] Dome paskaidrojumos par pieteicēja apelācijas sūdzību norāda, ka tā nav pamatota un pieteikums ir noraidāms, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un pirmās instances tiesā sniegtajos paskaidrojumos norādīto. Papildus dome norādījusi turpmāk minēto.

[6.1] Tiesa precīzi konstatēja, ka /skolas nosaukums/ rīkojuma tekstā nav norādes par to, kā ir izpaudusies neatbilstība likumam, dēļ kā pieteicējs ir atbrīvots no darba. /skolas nosaukums/ rīkojums neliecina par zaudējumu rašanās cēlonisko saistību ar komisijas lēmumu un nav pietiekams, lai nepārprotami secinātu, ka starp komisijas lēmumu un pieteicēja atbrīvošanu no darba pastāv objektīva saikne. Lietā nav tādu pierādījumu, kas nepārprotami apstiprina, ka pieteicējs tika atlaists no darba tikai komisijas pieņemtā lēmuma dēļ. Dome piekrīt tiesai, ka pieteicēja apsvērumi, ka pastāv saistība starp komisijas pieņemto lēmumu un pieteicēja atbrīvošanu no darba, nav tiesiski pamatoti.

[6.2] Pieteicējam nebija šķēršļu savas kā /skolas nosaukums/ darbinieka nepamatoti aizskartās tiesības aizsargāt atbilstoši Darba likuma 29.nodaļai, tādējādi savlaicīgi novēršot savu atlaišanu no darba un arī mantisko zaudējumu rašanos. Pieteicēja rīcībā bija tiesiski līdzekļi savu mantisko zaudējumu novēršanai, bet savas bezdarbības dēļ viņš tos savlaicīgi neizmantoja. Konkrētajā gadījumā pieteicējs neīstenoja savas tiesības iebilst darba devēja, iespējams, prettiesiskajam darba uzteikumam. Nav pamats konkrētā administratīvā procesa kārtībā atlīdzināt zaudējumus par nesaņemto darba samaksu.

[6.3] Pieteicējs nav nekādā veidā paskaidrojis, kā ierosinātā administratīvā pārkāpuma lietvedība ir sagādājusi viņam pazemojumu un citus pārdzīvojumus. Lietā nav arī iesniegti nekādi pierādījumi, kas apstiprinātu apstākļus, ka pieteicēja veselībai ir nodarīts kaitējums un ka tas ir tiešā cēloniskā sakarā ar iepriekšminēto administratīvā pārkāpuma lietvedību. Šāds tiesību aizskārums nav uzskatāms par smagu, lai rastos pamats nemantisko kaitējumu atlīdzināt naudā.

Motīvu daļa

[7] Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar procesa dalībnieku argumentiem, atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums pārsūdzētajā daļā ir noraidāms.

[8] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējam ir nodarīti zaudējumi un nemantiskais kaitējums administratīvā pārkāpuma lietvedībā un tie ir atlīdzināmi naudā.

Apgabaltiesa atzīst, ka lietā ir konstatējams Atlīdzināšanas likuma 5.panta 1.punkta „a" apakšpunktā noteiktais tiesiskais pamats zaudējumu un nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai, jo ir stājies spēkā Spriedums, ar kuru atcelts komisijas lēmums un izbeigta pret pieteicēju uzsāktā administratīvā pārkāpuma lieta, un tajā ir konstatēts arī komisijas rīcības prettiesiskums. Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, pareizi interpretējusi un piemērojusi tiesību normas, spriedumā ietvertā argumentācija par to ir pareiza un pietiekama, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. panta ceturto daļu, pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai (pirmās instances tiesas sprieduma 4.-7.punkts) un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

[9] Tomēr tas vien, ka pastāv kaitējuma atlīdzinājuma prasījuma tiesiskais pamats, nenozīmē, ka ir nodarīti zaudējumi vai nemantiskais kaitējums, kas ir atlīdzināms naudā.

Kā to pamatoti jau norādīja pirmās instances tiesa, tad Atlīdzināšanas likuma 7.pants paredz, ka tiesības uz kaitējuma atlīdzinājumu rodas, ja starp iestādes prettiesisko vai nepamatoto rīcību un privātpersonai nodarīto kaitējumu *pastāv tieša cēloņsakarība* – objektīva saikne starp iestādes rīcību un tās radīto laika ziņā vēlāk sekojošo kaitējumu, proti, minētā rīcība radījusi un noteikusi kaitējuma iestāšanās reālu iespēju *un ir galvenais faktors*, kas nenovēršami radījis šo kaitējumu.

[10] Attiecībā uz pieteicēja prasījumu par mantisko zaudējumu 5859,75 *euro* atlīdzinājumu, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Pirmās instances tiesa pamatoti norādīja, ka Atlīdzināšanas likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka zaudējums šā likuma izpratnē ir mantiski novērtējams pametums, kas privātpersonai radies iestādes prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ administratīvo pārkāpumu lietvedībā.

Atlīdzināšanas likuma 9.panta pirmā daļa noteic, ka zaudējuma atlīdzinājuma tiesisko pamatu un atlīdzības apmēru pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Atlīdzināšanas likuma 12.panta pirmā daļa noteic, ka zaudējuma apmēru nosaka, novērtējot pierādījumus.

Ievērojot minēto kopsakarā ar Atlīdzināšanas likuma 7.pantā noteikto, lai būtu pamats atlīdzināt pieteicējam tā prasītos zaudējumus, ir jāpierāda, ka pieteicējam ir radušies zaudējumi konkrētā apmērā un ka šie zaudējumi ir *tiešā cēloņsakarībā* ar komisijas rīcību, proti, ka komisijas lēmums vai komisijas rīcība administratīvā pārkāpuma lietvedības ietvaros *ir galvenais faktors*, kas nenovēršami radījis šos zaudējumus.

Pieteicējs prasījumu par zaudējuma atlīdzību balsta apstāklī, ka komisijas lēmuma dēļ viņš tika atbrīvots no darba /skolas nosaukums/ un līdz ar to nesaņēma darba samaksu.

Apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas motivācijai (pirmās instances tiesas sprieduma 9.punkts), ka no pieteicēja iesniegtajiem pierādījumiem pirmās instances tiesai lietā (/darījumu partneris A/ rīkojuma) šāda objektīva saikne starp komisijas lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā un pieteicēja nesaņemto darba samaksu nav konstatējama. /darījumu partneris A/ darba tiesiskās attiecības ar pieteicēju izbeidza ar /darījumu partneris A/ rīkojumu (*lietas 28.lapa*), un tikai no tajā norādītā nav konstatējama nekāda tieša tā saistība ar komisijas pieņemto lēmumu.

Apgabaltiesa papildus ņem vēra, ka /darījumu partneris A/ rīkojums cita starp ir pamatots ar /darījumu partneris A/ 2021.gada 5.marta paziņojumu par darba tiesisko attiecību izbeigšanu Nr.1.-18/38 (*lietas 87.lapa*). Apgabaltiesa konstatē, ka šajā paziņojumā /darījumu partneris A/ norādījusi, ka 2021.gada 1.martā saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta ceturto daļu no Iekšlietu ministrijas Informācijas centra saņemta izziņa, ka sodu reģistrā ir iekļautas ziņas par to, ka 2020.gada 12.oktobrī Valsts policijas Zemgales reģionālās pārvaldes Jēkabpils iecirkņa Kārtības policijas nodaļā reģistrēts administratīvais pārkāpums pēc Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81.panta un Administratīvajā komisijā ir uzlikts administratīvais sods, kā arī 2020.gada 22.janvārī Valsts policijas Zemgales reģionālās pārvaldes Jēkabpils iecirkņa Kārtības policijas nodaļā uzsākts kriminālprocess pēc Krimināllikuma 174.panta otrās daļas (cietsirdība un vardarbība pret nepilngadīgo) un 2020.gada 21.septembrī Jēkabpils rajona prokuratūrā pieteicējs tika saukts pie kriminālatbildības. Ņemot vērā minēto un to, ka citā darbā, kas nav saistīts ar saskarsmi ar bērniem, /darījumu partneris A/ nav iespējams pieteicēju nodarbināt, paziņots, ka, pamatojoties uz Darba likuma 115.panta piekto daļu, ar pieteicēju darba līgums tiek izbeigts.

No minētā izriet, ka /darījumu partneris A/ rīkojuma pamatā ir bijusi pašas /darījumu partneris A/ iegūta informācija no sodu reģistra cita starp par komisijas lēmumu par administratīvā soda uzlikšanu pieteicējam. /darījumu partneris A/ paziņojumā cita starp ir vērsusi uzmanību, ka saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta piektās daļas 4.punktu izglītības iestādē nedrīkst strādāt persona, kurai piemērots naudas sods par administratīvo pārkāpumu, kas minēts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81.pantā, ja no dienas, kad stājies spēkā un kļuvis nepārsūdzams kompetentas institūcijas pieņemtais lēmums vai tiesas spriedums, nav pagājuši trīs gadi. Tādējādi apgabaltiesa saskata, ka /darījumu partneris A/ veiktā darba tiesisko attiecību

izbeigšana ar pieteicēju ir bijusi saistīta arī ar komisijas pieņemto lēmumu.

Taču pieteicēja nesaņemtā darba samaksa nav tiešā cēloņsakarībā ar komisijas lēmumu vai komisijas rīcību – tie nav galvenais faktors, kas nenovēršami radījis šos zaudējumus. Pieteicējs nevarēja turpināt saņemt darba samaksu nevis tāpēc, ka tika pieņemt komisijas lēmums, bet tāpēc, ka ar /darījumu partneris A/ rīkojumu tika izbeigtas darba tiesiskās attiecības ar pieteicēju. Komisijas lēmumā (*lietas 93.-94.lapa*) nav ietverts nekāds konkrēts lēmums vai kāda norāde, kas saistīta ar pieteicēja nodarbinātību /darījumu partneris A/ pēc komisijas lēmuma pieņemšanas. Līdz ar to tikai komisijas lēmums pats par sevi nekādā veidā saistoši un nemainīgi nenoteica pieteicēja nodarbinātības jautājumu un tieši neietekmēja pieteicēja darba tiesiskās attiecības /darījumu partneris A/ un to izbeigšanu.

Sodu reģistra likuma 12.panta pirmās daļas 10.punkts noteic, ka par administratīvo pārkāpumu izdarījušo personu sodu reģistrā iekļaujamas citastarp ziņas par institūciju, kura pieņēmusi lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā, minētā lēmuma numurs un pieņemšanas datums, lēmumā noteiktais administratīvais sods. Saskaņā ar Sodu reģistra 14.panta pirmās daļas 10.punktu un otro daļu institūcija, kuras ir tiesīgas izskatīt administratīvo pārkāpumu lietu, ir atbildīga par ziņu savlaicīgu sniegšanu reģistram un šo ziņu atbilstību apliecinošiem dokumentiem, ja tādi ir. Soda reģistra normas nenoteic, ka informācija par lēmumu ir sniedzama tikai tad, kad tas stājies spēkā. Ievērojot minēto, apgabaltiesa nesaskata, ka komisija ir rīkojusies prettiesiski vai bezatbildīgi, sniedzot ziņas sodu reģistram par pieņemto lēmumu, un ka tieši šī komisijas rīcība ir galvenais faktors, kāpēc pieteicējs nesaņēma darba samaksu.

Turklāt bez ievērības nav atstājams, ka pie administratīvās atbildības saucamā persona kļūst par sodīto personu pēc tam, kad stājas spēka nolēmums par soda piemērošanu. Komisijas lēmumā ietverta skaidra norāde par pārsūdzības kārtību un, ka Administratīvās atbildības likuma 159.panta pirmā daļa noteic, ka administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtais lēmums *stājas spēkā ar brīdi, kad beidzies termiņš tā pārsūdzēšanai un tas nav pārsūdzēts, bet, ja lēmums ir pārsūdzēts – ar brīdi, kad sūdzība ir noraidīta.*

Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta piektās daļas 4.punkts noteic, ka izglītības iestādēs, kurās uzturas bērni, bērnu pasākumos un tādos pasākumos, kuros piedalās bērni, nedrīkst strādāt, veikt brīvprātīgo darbu, kā arī saskaņā ar noslēgto vienošanos sniegt pakalpojumus personas, kurām piemērots naudas sods par administratīvo pārkāpumu, kas minēts šā likuma 81.pantā, *ja no dienas, kad stājies spēkā un kļuvis nepārsūdzams kompetentas institūcijas pieņemtais lēmums vai tiesas spriedums*, nav pagājuši trīs gadi. Tādējādi arī administratīvās sodāmības tiesiskās sekas, kas iziet ārpus administratīvo pārkāpumu tiesībām un izpaužas kā nepieļaujamība strādāt izglītības iestādē, ir saistīta ar administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtā lēmuma spēkā stāšanos.

Konkrētajā gadījumā komisijas lēmums par administratīvo pārkāpumu, kas minēts Bērnu tiesību aizsardzības likuma 81.pantā, ir pieņemts 2021.gada 23.februārī. Tādējādi ir acīmredzami, ka 2021.gada 5.martā, kad tika izdots /darījumu partneris A/ rīkojums, pārsūdzības termiņš vēl nebija beidzies. Tāpat no lietas materiāliem ir redzams, ka pieteicējs komisijas lēmumu ir pārsūdzējis 2021.gada 5.martā (*lietas 36.lapas otra puse un 37.lapa*). Tas pieteicējam bija zināms. Līdz ar to /darījumu partneris A/ rīkojuma izdošanas brīdī komisijas lēmums nebija stājies spēkā un attiecīgi tikai no tā, ka šāds komisijas lēmums bija pieņemts un par to iekļautas ziņas sodu reģistrā, neizriet, ka saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72.panta piektās daļas 4.punktu un Darba likuma 115.panta piekto daļu darba tiesiskās attiecības ir izbeidzamas. Darba tiesisko attiecību izbeigšana ar pieteicēju nav tiešas komisijas lēmuma kā lēmuma par administratīvā soda piemērošanu izpildes sekas.

Savukārt jautājumi, kas attiecas uz darba tiesisko attiecību izbeigšanas tiesiskumu un pamatotību un atlīdzību par darba piespiedu kavējumu tā rezultātā, saskaņā ar Darba likuma 29.nodaļu un Civilprocesa likumu ir risināmi civilprocesuālā kārtībā. Par to, vai ar pieteicēju konkrētajos apstākļos /darījumu partneris A/ pamatoti izbeidza darba tiesiskās attiecības, tostarp, atsaucoties uz sodu reģistrā esošām ziņām par komisijas lēmumu, un pieteicējam pienākas atlīdzība par darba piespiedu kavējuma laiku, pieteicējam bija jāceļ attiecīga prasība tiesā civilprocesuālā kārtībā. Tikai tāpēc, ka pieteicējs nepamatoti uzskata, ka laikā, kamēr komisijas lēmums nebija tiesā atzīts par prettiesisku un atcelts, pieteicējam nebija pamata pārsūdzēt viņa atlaišanu no darba, nav pamata šo jautājumu vērtēt šajā lietā administratīvi procesuālā kārtībā, lemjot par zaudējumiem administratīvā pārkāpuma lietvedībā.

Pieteicējs atsaucas uz to, ka pieteicējas sūdzības par komisijas lēmumu ilgstošā ļaunprātīgā noturēšana pašvaldības iestādē, nesūtot to uzreiz pēc saņemšanas uz tiesu, ir vainojamas pašvaldības amatpersonas, radot pieteicējam vēl lielākus zaudējums. Taču pieteicējs nav norādījis neko konkrētu par to, kā tieši novēlota sūdzības par komisijas lēmumu nosūtīšana tiesai administratīvā pārkāpuma lietā varēja būt faktors, kas nenovēršami radīja pieteicējam zaudējumus šajā lietā prasītās nesaņemtās darba samaksas apmērā. Arī šajā aspektā apgabaltiesa acīmredzamu pastāvošu tiešu cēloņsakarību nesaskata.

Ievērojot minēto, pieteicēja pieteikums daļā par zaudējumu 5859,75 *euro* atlīdzinājumu nav pamatots un ir noraidāms.

[11] Pieteicējs prasījis arī nemantiskā kaitējuma 1000 *euro* atlīdzinājumu.

Ar pirmās instances tiesas spriedumu Jēkabpils pilsētas domei (*acīmredzami domāts Jēkabpils novada domei*) uzlikts par pienākumu izteikt pieteicējam rakstveida atvainošanos. Pieteicējs uzskata, ka atlīdzinājums ir nosakāms 1000 *euro* apmērā. Ņemot vērā to, ka apelācijas sūdzību ir iesniedzis tikai pieteicējs, apgabaltiesa secina, ka pirmās instances tiesas spriedums daļā par rakstveida atvainošanās izteikšanu ir stājies spēkā, bet pieteicējs apelācijas instances tiesai lūdz noteikt lielāku atlīdzinājuma apmēru naudas izteiksmē.

Apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa pamatoti kā nemantiskā kaitējuma patstāvīgu atlīdzinājumu noteica rakstveida atvainošanos, lai komisiju preventīvi atturētu no līdzīgu procesuālo pārkāpumu pieļaušanas un panāktu taisnīguma atjaunošanu pret pieteicēja ietekmētajām tiesībām, un nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumam naudā nav pamata. Administratīvā apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums attiecībā uz nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu (*pirmās instances tiesas sprieduma 10.-11.punkts*) ir pareizs un pilnībā pietiekams, un apgabaltiesa pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai šajā daļā, izvērstāku argumentu izklāstu nenorādot. Atbildot uz pieteicēja apelācijas sūdzības argumentiem, apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

Kā to pamatoti norādīja jau pirmās instance tiesa, tad no Atlīdzināšanas likuma 11.panta 1.punktā noteiktā izriet, ka tas vien, ka pastāv kaitējuma atlīdzinājuma prasījuma tiesiskais pamats, vēl nenozīmē to, ka ir nodarīts nemantiskais kaitējums un ir radītas tādas faktiskās sekas, kas būtu atlīdzināmas (*sal. sk., piemēram, Senāta 2022.gada 25.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-254/2022, ECLI:LV:AT:2022:0225.A420138419.9.S , 6.punktu*). Tādējādi, lai secinātu, ka personai nodarītais nemantiskais kaitējums ir atlīdzināms, ir jākonstatē ne tikai atlīdzinājuma tiesiskais pamats (izskatāmajā gadījumā – spēkā stājies nolēmums par administratīvā pārkāpuma lietvedības izbeigšanu), bet arī konkrētā tiesību aizskāruma dēļ cēloņsakarīgi radušās nelabvēlīgās nemantiskās sekas.

Atlīdzināšanas likuma 9.panta otrā daļa noteic, ka faktus, kas apliecina nemantiskā kaitējuma nodarīšanu, pierāda ar Administratīvā procesa likumā norādītajiem pierādīšanas līdzekļiem. Privātpersonai ir pienākums norādīt, kā izpaudies tās nemantisko tiesību un ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, un pamatot atlīdzības apmēru.

Saskaņā ar Atlīdzināšanas likuma 14.panta pirmo, otro un trešo daļu nemantisko kaitējumu nosaka atbilstoši aizskarto tiesību un ar likumu aizsargāto interešu nozīmīgumam un konkrētā aizskāruma smagumam, ņemot vērā iestādes rīcības raksturu, apsūdzības smagumu, fiziskās personas personību un rīcību, līdzatbildību, kā arī citus konkrētajā gadījumā būtiskus apstākļus. Nemantisko kaitējumu atlīdzina, atjaunojot stāvokli, kāds pastāvēja

pirms kaitējuma nodarīšanas, vai, ja tas nav vai nav pilnībā iespējams, vai nav adekvāti, atvainojoties vai samaksājot atbilstīgu atlīdzību. Ja lēmējiestāde vai tiesa, izvērtējot konkrētā gadījuma apstākļus, konstatē, ka privātpersonas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums nav smags, nemantiskā kaitējuma patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt rakstveida vai publiska atvainošanās.

Līdz ar to nemantiskā kaitējuma nodarīšana ir jāpierāda un ne jebkurš nemantisko tiesību aizskārums administratīvā pārkāpuma lietvedībā ir atlīdzināms naudā, bet tikai tāds, kas radījis pieteicējam nelabvēlīgas sekas un kuras, citasarp ņemot vērā aizskāruma smagumu, nav atlīdzināmas ar iepriekšējā stāvokļa atjaunošanu vai atvainošanos. Tādējādi pieteicēja norāde par to, ka tiesai nav jāveic tiesību aizskāruma smaguma izvērtējums, bet par to var spriest tikai pats pieteicējs, nav pamatots.

Konkrētajā gadījumā pieteicējs pieteikumā ir tikai vispārīgi norādījis, ka ar nepamatoto komisijas lēmumu pieteicējam ir nodarīts arī morālais kaitējums – radīto emocionālo pārdzīvojumu, pazemojumu, stresa dēļ tika bojāta veselība. Apgabaltiesa pievienojās pirmās instances secinājumam, ka administratīvās pārkāpuma lietas izskatīšanā konstatētie procesuāli pārkāpumi varēja radīt pieteicējam emocionālus pārdzīvojumus un diskomfortu, taču pieteicēja tiesību aizskārums nav smags. Lietā nav pierādījumu, kas norādītu uz pazemojumu un to, ka izskatāmajā gadījumā komisijas lēmuma rezultātā pieteicējam būtu nodarīts kaitējums veselībai. Pieteicējs nav konkrēti paskaidrojis, kāds tieši kaitējums viņa veselībai ir nodarīts, kā arī nav iesniedzis tam apstiprinošus pierādījumus.

Savukārt apelācijas sūdzībā pieteicējs nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu saista ar to, ka viņš zaudēja pedagoga darbu, tā rezultātā iztikas avotu, pieteicējam nācās meklēt nekvalificētu darbu citā profesijā, jo pieteicējam nepamatoti tika liegtas tiesības strādāt pedagoga profesijā, tādējādi pieteicēja vārds un gods esot aptraipīts. No visa minētā pieteicējs un viņa mazgadīgais bērns ir smagi cietis un cieš joprojām.

Apgabaltiesa norāda, ka apelācijas sūdzībā pieteicējs, nepiekrītot pirmās instances tiesas novērtējumam, nemantisko kaitējumu saista ar pilnīgi citiem apstākļiem, nekā norādīts pieteikumā, tādējādi izvirzot pavisam citu pieteikuma par nemantiskā kaitējuma atlīdzinājumu pamatu. Administratīvā procesa likuma 294.panta pirmā daļa, kas reglamentē apelācijas sūdzības robežas, paredz, ka apelācijas sūdzībā nedrīkst grozīt pieteikuma pamatu. Ņemot vērā, ka šāds pieteikuma pamats ir ietverts tikai apelācijas sūdzībā, tas nav pieļaujams un nav pārbaudāms pēc būtības.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka lietā nav pierādīti tādi apstākļi, kas varētu būt par tiesisku pamatu pieteicēja prasītā nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanai naudas izteiksmē. Līdz ar to pieteicēja pieteikums daļā par nemantiskā kaitējuma 1000 *euro* atlīdzinājumu nav pamatots un ir noraidāms.

[12] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka pirmās instances tiesas spriedums nav taisnīgs, jo pieteicējam nav noteikts atlīdzinājums naudā. Tādējādi esot pārkāptas pieteicēja tiesības, ko nosaka Latvijas Republikas Satversmes 92.pants. Šis pieteicēja arguments nav pamatots.

Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešais teikums noteic, ka nepamatota tiesību aizskāruma gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka šī konstitucionālā norma ietver vispārēju taisnīgas tiesas garantiju – ja kādas personas tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses ir pārkāptas, tad personai ir tiesības saņemt atbilstīgu atlīdzinājumu. (*Satversmes tiesas 2012.gada 6.jūnija sprieduma lietā Nr.2011-21-01 6.punkts*). Lai atlīdzinājums būtu atbilstīgs minētās konstitucionālās normas izpratnē, tam ir jābūt efektīvam tiesiskās aizsardzības līdzeklim. Tādējādi ar atlīdzinājumu ir saprotama gan aizskāruma atlīdzināšana naudas izteiksmē, gan citos veidos, piemēram, *restitutio in integrum*, kad pēc iespējas tiek atjaunota tiesiskā situācija (*Senāta 2007.gada 1.marta sprieduma lietā Nr.SKA-54/2007, 125007206, 8.punkts*). Atlīdzināšanas likumā ir konkretizētas Latvijas Republikas Satversmes 92.panta trešajā teikumā ietvertās personas tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu par zaudējumiem un nemantisko kaitējumu, kas personai nodarīts kriminālprocesā vai administratīvā pārkāpuma lietvedībā iestādes, prokuratūras vai tiesas prettiesiskas vai nepamatotas rīcības dēļ. Kā jau tika norādīts iepriekš, tad atbilstoši likuma 14.panta pirmajā un otrajā daļā noteiktajam primārais atlīdzinājuma veids ir iepriekšējā stāvokļa atjaunošana. Ja tas nav pilnībā iespējams, patstāvīgs vai papildu atlīdzinājums var būt iestādes atvainošanās. Ja arī šis atlīdzinājuma veids, ņemot vērā aizskāruma smagumu, nav atbilstīgs, izmaksājams atlīdzinājums naudā. Sākotnējā stāvokļa atjaunošana un atvainošanās izteikšana arī ir Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam atbilstīgs atlīdzinājuma veids.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par mantisko zaudējumu 5859,75 *euro* un morālā kaitējuma 1000 *euro* atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Senāta Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

I.Juhņeviča-Knoka S.Kanenberga V.Poķis